

Lysøysundet, 24.11.2020

Ørland kommune,
Postboks 43,
7159 Bjugn,

postmottak@orland.kommune.no

MERKNADER TIL SØKNAD FRA NORGESKJELL OM NY KONSESJON FOR BLÅSKJELLANLEGG PLASSERT VED ROGNSTEINAN.

Vi viser til kunngjøring i Fosna-Folket 23.10.2020 med svarfrist 15/11 som ble korrigert til 24.11.2020 (på Ørland kommunes hjemmeside), og de saksdokumenter som er lagt ut samme sted. Fylkeskommunens referanse på oversendingen av saken 16.04.2020 er 202000092-10.

I tillegg kommer erfaringene fra Norgeskjell sin drift av anlegget under den midlertidige konsesjonen med nummer 37997 for samme lokasjon. Den gikk ut 01.01.2020. Dette er erfaringer som må tillegges vekt når myndighetene skal vurdere om dette firmaet skal få ny konsesjon i kommunen på denne lokaliteten.

Forhold til eksisterende arealplan for området.

I Ørland kommunes arealplan ligger Rognsteinan i NFFFA-3 sone som er definert slik:

«Sone NFFFA-3: Her kan anlegg for akvakultur tillates, så fremt en konkret vurdering av andre lovverk og andre interesser og hensyn ikke tilser at ønsket om akvakulturanlegg må vike. Akvakulturanlegg for laksefisk tillates ikke.»

Innen sone NFFFA-3 "kan anlegg for akvakultur tillates" ut fra "vurdering av andre lovverk og andre interesser og hensyn". Det er altså ikke noe automatikk i at det skal tillates.

NFFFA-3 var et kompromiss som kom i stand etter at Fylkesmannen i sin merknad til arealplan for Bjugn(Ørland) hadde *krevd sone NFFF som utelukker enhver form for akvakultur*. Tilsvarende krav stilte Fylkesmann til Åfjord kommune som på sin side av kommunegrensa - 200 meter unna - tok dette delvis til følge. Åfjord kommune regjerer også over skjærgården vest for Lauvøya hvor de i arealplan har sone NFFF-1 som ikke tillater akvakulturanlegg ut over de som allerede finnes.

Ut fra en totalvurdering av området utenfor Lysøysundet og for å få til en "Havbruksfri sone" er det nødvendig å få til en harmonisert bruk av arealene. Akkurat nå er Ørland kommune sakkett akterut i forhold til Åfjord og det virker søkt å ha ulike

arealformål på hver sin side av kommunegrensa vestover Lauvøyfjorden.

En "Havbruksfri sone utenfor Lysøysundet" er også spilt inn til prosjektgruppen som arbeider med Kystsoneplan. Vi minner om at havbruksnæringa har fått Lønngrunn til laksefarm. Det kan derfor være på sin plass å praktisere "arealnøytralitet" ved å la området ved Rogna bli fristilt selv om det på langt nær oppveier tapet av Lønngrunn som fiskeplass.

Forhold til ærfugl og hekking/samling etter myteperioden på høsten.

På "Rogna" (den største holmen øst for omsøkte område for anlegget) har det alltid hekket en del sjøfugler, bl.a. ærfugler. Rogna er bevokst med gress og meterhøyt buskas som gir naturlig skjul for reir. Omkring Rogna er det videre langgrunt med unntak av berget på sørøstre ende. Der det er langgrunt har ærfugler et "naturlig matfat" hele året.

Videre er Rogna et sted hvor et mindre antall ærfugler samles etter myteperioden på høsten. Da er det gjerne en flokk på omkring 40-50 fugler (han og hun) som oppholder seg i området. (Det er langt lavere enn Norgeskjell sin påstand om flokker på 400 fugl som vi antar er nevnt som grunnlag for et regneeksempel på skadeomfang i søknad om skadefellingstillatelser.) Antall ærfugl i området har ikke "tatt seg voldsomt opp" slik Norgeskjell har vært frimodige nok til å hevde (i søknad om skadefellingstillatelse). Antall ærfugl har heller avtatt.

Så til poenget: Ærfugler spiser blåskjell.

Man behøver ikke forskere for å skjønne at plassering av et blåskjellanlegg rett i "matfatet til ærfuglene" gir en uløselig konflikt! Noen må "bøte med livet" og erfaringene fra den midlertidige konsesjonen viser med all mulig tydelighet at Norgeskjell mener ærfuglene skal avlives og jages bort fra sitt naturlige tilholdssted. Nå er heldigvis ærfugl totalfredet og Norgeskjell får ikke lengre tillatelse for "skadefelling". Noe som er helt riktig: Ærfugl er ikke skadedyr, det er Norgeskjell sin plassering av anlegg og mangelfulle tiltak i driften som gjør dem til skadedyr. (Se mer om dette under "Erfaringer fra drift av midlertidig konsesjon").

Her er det også forskning i regi av NINA som understøtter vår betraktning: De utga i 2006 "NINA Rapport 110 - Konflikter mellom ærfugl og blåskjeldyrking".

Feil i søknaden fra Norgeskjell.

Strømmålingene er foretatt på et punkt ca 800 meter sør for anlegget inn mot Hellesvikbukta. Dybden der er 26 meter mens hele anlegget ønskes plassert der det er mellom 7 og 16 meters dyp. Målingene er derfor sterkt misvisende i forhold til området der anlegget ønskes. Viser til Figur 2 på side 3 i rapporten fra Aqua Kompetanse A/S som har foretatt strømmålingene. Målingene er ikke representative for omsøkt lokalitet.

Bakgrunn for den "Midlertidige konsesjonen":

Det var Mattilsynet som først av slo konsesjon for Rognsteinan og Straumen. Årsaken var at Norgeskjell ikke hadde tilfredsstillende rutiner for sin skjellproduksjon. Dette ble rettet opp og dokumentert og resulterte i to midlertidige konsesjoner. Men det er ingen grunn til å misforstå at de var midlertidige og gikk ut 01.01.2020.

Dette med rutiner og etterlevelse av lover og forskrifter er viktig på flere områder og må sees nærmere på. Vi sikter til de hendelsene som har vært knyttet til den midlertidige driften fram til nå.

Erfaringer fra drift av midlertidig konsesjon

Måten Norgeskjell har driftet den midlertidige konsesjon på, har vist at de har problemer med driften på en såpass krevende (strømsterk) lokalitet som Rognsteinan.

Vi har observert følgende tildragelser som ikke skal forekomme:

- *Feilmerking av anlegget.*

Konsesjonen er gitt med krav (fra Kystverket) om merking iht. "Vedlegg 2 - (Merking av akvakulturanlegg) til Farvannskilt og navigasjon." Det kreves at ytterpunktene skal merkes med gule bøyer som skal ha gule lys som skal blinke i takt. Dette var mangelfullt fra første stund og vi klaget på dette første gang i oktober 2018. (De utsatte, mørke brune bøyene i sør-enden var feilplassert og en av dem duknet under ved sterk strøm. Lysene var ikke synkronisert.) Det ble tatt opp av Fiskeridirektoratet i brev 09.02.2019 med ref 18/18332, men fortsatt uten annen korrigerende enn det som var Fiskeridirektoratets ansvar. Nok en klage sommeren 2020 avstedkom pålegg fra Kystverket og det kom på plass gule bøyer hvorav en er feilplassert og lysene er fortsatt ikke synkronisert. Det er nå over to år siden vi først påpekte feilene og de har hittil ikke klart å få det korrekt. (Kystverket har bekreftet at det IKKE har vært gitt dispensasjon fra merkekravene.) Dette er uansvarlig drift av Norgeskjell. Anlegg som er feilmerket og/eller som dukker ved sterk strøm er feller for ukjente båtførere. (Vi har registrert mangelfull merking av de to anleggene Norgeskjell har i Skammingen også, men det må sikkert et pålegg fra Kystverket til for at de skal bringes i orden.)

- *Skadefelling og jaging av ærfugler.*

Ærfugl er totalfredet i Trøndelag og en fugleart vi har vokst opp med. Norgeskjell snakker om flokker på 400 fugl. Det stemmer ikke med våre tellinger. Ved Rogna samles det normalt maksimalt 50 ut på høsten. En rundspørring nå i oktober 2020 til folk som drifter utaskjærs rapporterte om flokk på ca 200 ærfugler ved Tristein og seinere ved Persflua.

Men hovedproblemet er at skadefelling og jaging med hurtiggående motorbåt

samtidig med at det avfyres skremmeskudd, synes å være "regel" hos Norgeskjell. De planlegger å drive jakt på ærfugl fra motorbåt hver høst på sine anlegg. Søknad sendes inn i mai. En slik jakt ble bivånet av flere fra Hestneset hyttefelt (som ligger rett innafor anlegget) i oktober 2018. De hadde gyldig tillatelse til skadefelling, men *med skriftlig påminnelse om at det er forbudt å bedrive skadefelling fra motorbåt*. Hendelsen ble fotografert og klage sendt inn til de som hadde gitt tillatelsen: Landbruksnemda i Bjugn/Ørland. (Her blir lovbruddet (politi-saken) dysset ned og i samråd med Norgeskjell gis en dispensasjon for jakt fra motorbåt. Det finnes ikke noe lovhjemmel til å gi slik dispensasjon og det ble stoppet av Fylkesmannen. Hvordan politiet forholder seg til anmeldelsen er ikke kjent.)

Det som gjør dette med ærfugl og denne hendelsen ekstra alvorlig, er at Fylkesmannen i sin uttalelse til søknaden 01.09.2017 ref 2017/2021-542.1 skrev (sitat):

"Ifølge Naturbase er det registrert et område med havørn, alke og teist på sørsiden av Lauvøya, bare noen hundre meter nord for det planlagte anlegget. Samtidig er det gjort observasjoner av ærfugl på østsiden av anlegget på Rogna ifølge Artsdatabanken. Fylkesmannen vil gjøre oppmerksom på at anlegget vil kunne trekke til seg muslingspisende viltarter, noe som kan føre til konflikt mellom vilt- og næringsinteressene. Skader og ulemper forårsaket av faunaen må etter Fylkesmannens vurdering påregnes ved drift av anlegget. Søkeren bør derfor selv iverksette tiltak for å forebygge viltskader. Fylkesmannen vil være restriktiv med å gi fellingstillatelse etter viltloven § 14" (sitat slutt - vår understreking).

Denne uttalelsen følger med den midlertidige konsesjonen som vedlegg og er dermed del av konsesjonsvilkårene. Men Norgeskjell er ikke opptatt av å etterleve disse påleggene. De ønsker over alt å drive skadefellingsjakt. (Det respekteres for så vidt heller ikke av Landbruksnemda i Bjugn/Ørland som den gang hadde myndighet til å gi skadefellingstillatelse.)

- Ang søknad om skadefellingstillatelse i 2020.

Norgeskjell søkte i mai 2020 om ny skadefellingstillatelse for 5 hanfugler. Landbruksnemda innvilget dette etter gammel, ugyldig forskrift. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) påklaget dette ut fra at kommuner i ny forskrift er fratatt retten til å behandle søknader om skadefellingstillatelse for ærfugl. Det er siden april 2020 tillagt Fylkesmannen. Fylkesmannen avslår søknaden og Norgeskjell sin anke av saken førte heller ikke fram. Det interessante er at Fylkesmannen for Trøndelag i sitt avslag 16.09.2020 ref 2020/8818 sier følgende i sin drøfting (sitater):

"..Det er heller ikke noe informasjon om det er forsøkt å flytte skadeutsatte anlegg til områder hvor det er færre ærfugler...."

"Ærfuglen har en ugunstig bestandsutvikling. Den er ført opp på den norske rødlisten (2015) som Nær Truet, på den svenske som Sterkt Truet (2020), og den globale som Nær Truet (2015). Bestandene synes å gå tilbake de fleste steder..."
(sitat slutt, vår understreking)

Det opplyses også at ærfugl på Trøndelagskysten er fugl fra Sverige som overvintrer her.

Felling av ærfugl er altså ikke løsningen. Og hvis Norgeskjell har seriøse tanker om å få til et "minnelig forhold til lokalbefolkningen", må de slutte å jage ærfugl ved Rogna/Rognsteinan og andre steder med hurtiggående motorbåt. Folk trives med å observere hekkende par og om de klekker ut ærfuglunger som snadrer i vannkanten sammen med mora. Det gir reell bolyst både for fastboende og hytteiere slik kommunen synes opptatt av!

Men da må naturen bevares og artsmangfoldet beholdes - ikke utryddes ved jakt eller fordrives fra sine tradisjonelle tilholdssteder med feilplasserte havbruksanlegg. Noen ganger må såkalte næringsinteresser vike og dette er et slikt tilfelle.

Plassering av blåskjellanlegg på Lauvøyfjorden og spesielt ved Roga/Rognsteinan er å be om problemer - både i forhold til ærfugl og i forhold til andre brukere av denne delen av den blå allmenningen. Fylkesmann er inne på den eneste løsningen som kan redusere ærfuglplagen for Norgeskjell. Den vil også minske motviljen vi lokalt har fått mot havbruk generelt og nye anlegg spesielt. Det er for mange anlegg i området utenfor Lysøysundet. Lokal næringsdrift innen turisme/båttutleie har fått forringet forholdene for sin drift. Det bør være i kommunens interesse å bedre forholdene ved å sørge for en mest mulig "fri natur" uten havbruksindustri.

Løsningen er å plasser anlegget et annet sted hvor:

- **Ærfugl ikke har naturlig beiteområde og tilhold for hekking/samling etter myteperioden**
- **Det er dypere enn 20 meter - jfr Fylkesmannens krav for skjærgården utenfor.**

Denne løsningen understøttes også av konklusjonen i rapporten fra NINA, se vedlegg 1.

- *Søknad om dispensasjon fra forbud om jakt fra motorbåt.*
Erfaring fra 2018 viser at Norgeskjell mener norsk lov ikke gjelder for dem (og de ble støttet av Landbruksnemda i Bjugn/ørland). Når det gjelder den ulovlige jakten fra motorbåt, har de forsøkt å få dispensasjon og til og med engasjert advokat for å få dette gjennom. Saken er avslått helt opp i Miljødepartementet og såvidt vi vet ikke påklaget lengre.
- *Andre forhold under den midlertidige konsesjonen ved Rognsteinan.*
 - Forurensing ved at flyteelementer sliter seg og driver på land sammen med taustumper. Stranda på Hellesviksiden av Hestneset hyttefelt mottar disse ved nordlig vind. Se vedlagt bilder tatt nå nylig.
 - Anlegget har i hele 2020 sett "vanskjøttet" ut. Bøyerakkene nærmest Rogna begynte å gå under vann. Da skulle vel skjellene vært høstet? I stedet ble det satt på ekstra bøyer for å holde anlegget på overflaten. Se vedlagt bilder fra august.
 - *Feilmerking er omtalt tidligere.*

Fram til august 2020 var anlegget en fare for båttrafikk. På slutten var sør-østre merkebøye under vann hele tiden og ved flo sjø kunne man ikke se den sørlige delen av anlegget på overflaten. Se vedlagt bilde "Feilmelding fram til august....". Den ny merkingen er bedre, men gir fremdeles rom for feiltolking og er dermed en fare for ferdsel forbi anlegget på sørsiden.

- (Må også kommentere at Norgeskjell sin orienteringsevne kan synes begrenset: I epost til Ørland kommune 29.06.2020 hvor framgang i denne saken etterspørres, blir anlegget *plassert ved Lysøya*! Det er et stykke bort dit..... epost vedlagt)
- *Forurensing fra Hestneset hyttefelt vil øke:*
Det er nå bygd flere hytter og gitt klarsignal for 6 til. Kloakkavløpet fra disse skal - som for de fleste eksisterende hyttene - settes ut i sjøen på Hellesviksiden - bare 150 meter innenfor anlegget (godkjent av Ørland kommune). Strømsettingen i området er slik at flere timer hvert døgn vil kloakken føres ut til anlegget. Selv om Norgeskjell renser skjellene og sjekker for tarmbakterier, er det neppe videre appetittvekkende for restaurantgjester å få vite hvordan skjellene har blitt "gjødslet"!

Avslutningsvis vil vi minne om at mye av det som nå er erfart og dokumentert siden 2018, også ble lagt fram og var forutsett i høring av saken i 2017.

Det bør derfor ikke være noe problem for Ørland kommune å følge vår oppfordring om å avslå plassering av anlegget ved Rognsteinan og heller forsøke å finne aktuelt område innenfor Straumen hvor det er mindre forekomst av ærfugl. Det er også mindre strøm og dermed enklere driftsforhold for Norgeskjell. (Å flytte utover betyr mer nærmere ærfuglflokkene ute i skjærgården og vil også være mer skjemmende for turisme og fritidsfiskere).

Konklusjon blir derfor at et blåskjellanlegg ikke kan plasseres ved Rogna/Rognsteinan som omsøkt eller i nærheten av grunnene sør-vestover som også utgjør en del av beiteområdet for ærfugl.

Med vennlig hilsen
Knut Hellesvik

Telefon: 908 92 607
Epost: knhelles@online.no

Initiativtaker for "Havbruksfri sone utenfor Lysøysundet" (72 medlemmer)

Vedlegg1 (kopi av pkt 5 i NINA rapport 110 - Konflikter mellom ærfugl og blåskjell dyrking)

(sitat)

5 Konklusjon/anbefalinger

Basert på resultatene fra denne undersøkelsen foreslår vi følgende tiltak for å begrense skadene ærfugl gjør på blåskjellanlegg;

- 1) Flytte eksisterende anlegg hvor det er mye plager med ærfugl til områder med lite ærfugl. Før dette gjennomføres må det gjøres en detaljkartlegging av ærfugl i de nye områdene, spesielt høst, vinter og vår, for å finne fram til de best egnede områdene.
- 2) Ved tildeling av nye konsesjoner på skjelloppdrett må forekomsten av ærfugl inngå i arealplanarbeidet til kommunene. Ved rullering av eksisterende arealplaner for skjelloppdrett må det være kommunens ansvar å legge ut områder der det er dokumentert lave forekomster av ærfugl. Når kommunene utarbeider nye arealplaner bør ærfuglforekomster i kystsonen inngå som en naturlig del av arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold. Dette vil kunne lette arbeidet med utlegging av arealer til skjelloppdrett.
- 3) Samtidig med at en etablerer skjellanlegg i områder med lite ærfugl må det gjennomføres intensiv overvåkning av ærfugl i disse slik at skremming og andre tiltak kan igangsettes umiddelbart før ærfuglene har fått etablert seg i anlegget. Dette vil være tidkrevende i en oppstartsfasen, men antakelig økonomisk lønnsomt på sikt.
- 4) En plassering av anlegg som foreslått her har i liten grad vært utprøvd tidligere. Det bør derfor gjennomføres detaljstudier i noen utvalgte områder/anlegg før dette gis som en generell anbefaling til hele skjellnæringa.

(sitat slutt)